

Vihreä liitto Suomen puoluekarttapallolla periaateohjelmien näkökulmasta tarkasteltuna

RAULI MICKELSSON

ABSTRACT
Green Goals and
Narratives in the
Green League
Party Manifestos

The Finnish Green League has had five party manifestos since its foundation in 1988. When the Green League was founded, a short, one-page manifesto was adopted. The manifestos of 1990, 1994, 1998 and 2002 were more extensive with tens of pages and several goals. In this article, I analyse the development of the Green League party manifestos. In the first part of the article, the goals in different Green League manifestos are analysed. The Green League ideology is evaluated according to three dimensions: ecologism versus environmentalism, left versus right, conservatism versus liberalism. The Green League's idea of democracy is also included in the conservatism-liberalism dimension. In the second part of the article, manifestos are analysed from the narrative point of view. The stories of the Green League manifestos are compared with the ones of the Social Democratic Party, and the concepts of modernism and postmodernism are applied. The conclusions of this study are as follows. As far as environmental questions are concerned, the Greens favour extensive intervention by nation states and global institutions. The Greens favour the Scandinavian welfare society and do not want to decrease the tax levels. In this respect, they represent traditional left wing, although they prefer decentralisation and accept other than government agencies as producers of public services. The Greens are in favour of civil rights. In this respect they are close to the liberals, but they emphasize new collectivism instead of individualism. The Greens are clearly a reformist party. The optimism concerning the future in their narratives reminds of the Social Democratic Party in the 1970's.

Johdanto

Vihreitä on heidän yli kaksikymmenvuotiaan historiansa aikana paikannettu suomalaiselle puoluekartalle monella tapaa, ja tavallisimmin koordinaatteja on etsitty erilaisista kyselytutkimuksista. Esimerkiksi Voitto Helanderin analyysi sijoittaa vihreiden vuoden 2000 kunnallisvaaliehdokkaat keskusta-vasemmistoon. Hän toteaa vihreiden ehdokkaiden asenteiden vasemmistolaistuneen vuoden 1996 kunnallisvaaleista. Saman tutkimuksen mukaan vihreiden äänestäjät ovat asenteiltaan ehdokkaita oikeistolaisempia (Helander 2003, 29–30). Helanderin mukaan vihreät samaistuvat vasemmiston myös siinä, että he ovat sosialidemokraattisten ja vasemmistoliittolaisten ehdokkaiden

tapaan kaikkein kriittisimpiä oman kuntansa hyvinvointipalveluita kohtaan ja vaativat lisäpanostusta kunnallisiin palveluihin (Helander 2003, 76). Konttisen, Dunlapin ja Aarnion kyselyn mukaan vihreisiin identifioituvat kansalaiset pitävät itseään mieluummin vasemmistolaisina kuin oikeistolaisina, joskin oikeistolaistenkin osuus vihreisiin samaistuvista on kyselyn mukaan melko korkea. Tekijät ovat myös todenneet, että vasemmistolaisina itseään pitävät toivovat vihreille tulevaisuudessa enemmän vaikutusvaltaa kuin oikeistolaisiksi samaistuneet. Vihreän liiton äänestäjätkin sijoittavat itsensä selvästi enemmän vasemmalle kuin oikealle puolelle. (Konttinen ym. 2003, 67–70, 82.)

Vihreiden asemaa puoluekartalla ei ole määritelty pelkästään vasemmisto-oikeistoulottuvuudel-

Taulukko 1. Puolueen määrittelyasetelmat.

Määrittelijä	Ulkopuolinen	Ei-ulkopuolinen
Yksilö	Esim. tutkija, journalisti, kansalainen Määrittely on joko kuvailevaa tai normatiivista	Puolueen jäsen Määrittelyn intentiona on vaikuttaa puolueen toimintaan
Kollektiivi	Esim. toinen puolue Määrittely pyrkii usein oman puolueen identiteetin uusintamiseen Puoluelaki, määritelmä pyrkii ohjaamaan puolueiden toimintaa.	Määrittelyllä normatiivinen intentio Esimerkiksi puolueohjelmat

la. Muun muassa Kim O. K. Ziliacus (2001) on korostanut vihreiden edustavan Suomessa (Vasemmistoliiton ohella) uutta politiikkaa. Vanha politiikka on materialistista ja uusi postmaterialistista. Vanhan politiikan kannattajat haluavat taloudellista kasvua, järjestyksen ylläpitoa ja kansallista turvallisuutta, he pyrkivät säilyttämään perinteisen elämäntyylin. Perusristiriita vanhassa politiikassa on porvariston ja työväestön ristiriita. Uuden politiikan perusristiriita on taloudellisen kasvun ja ympäristön pilaantumisen tuoma ristiriita, toisesta näkökulmasta tämä voidaan ilmaista elämäntapaan liittyvänä materialismi/postmaterialismi-ristiriitana. Uuden politiikan arvot vaativat hyvää ympäristöä, yhteiskunnallista tasa-arvoa korostaen sukupuolten ja eri tavalla seksuaalisten suuntautuneiden tasa-arvoa, vähemmistöjen oikeuksia, yksilön itsensä toteuttamista, rauhaa, vaihtoehtoista elämäntyyliä ja suoraa osallistumista. (Ziliacus 2001). Hellsten ja Martikainen ovat käyttäneet vihreitä määritellesään edellä olevaa jakoa vanhaan ja uuteen politiikkaan. Heidän jakonsa mukaan vihreät edustavat vanhan politiikan rinnalla toimivassa uudessa politiikassa libertaristista vasemmistoa, uuden politiikan toisen ääripään ollessa uusautoritaarinen oikeisto. (Hellsten ja Martikainen 2001.)

Tämä artikkeli lähtee etsimään vihreiden sijoittumista puoluekartalle tai itse asiassa kolmiulotteiselle puoluekarttapolle eri aikoina käyttäen lähteenä Vihreän liiton periaateohjelmia. Ohjelmia luetaan kahdella eri tavalla. Ensiksi tarkastellaan vihreiden tavoitteita ja demokratiakäsityksiä. Tämän jälkeen etsitään kertomusanalyysin avulla vihreiden historiakäsityksiä ja poliittista strategiaa sekä erityisesti käsitystä Vihreän liiton sijoittumisesta konservatiivisuus – reformistisuus – vallankumouksellisuus akselilla.

Ohjelma puolueen määrittelijänä

Puoluetta (sen paikkaa puoluekartalla) voi määrittellä monella tapaa: määrittelijänä voi olla joko yksilö tai kollektiivi ja sitä voidaan määrittellä joko ulkopuolinen tai ei-ulkopuolinen.

Alussa mainitut kyselytutkimukset ovat sekä ulkopuolisten että ei-ulkopuolisten yksilöiden määrittelyjä puolueesta. Ziliacuksen artikkelissa määrittelijöinä ovat kaikki muut paitsi ulkopuoliset kollektiivimäärittelijät. Hänen käyttämiään määrittelijöitä ovat sekä hän itse tutkijana (määritellesään vihreät uudet politiikan toteuttajiksi), vihreät kollektiivina (analysoidessaan puolueohjelmia) sekä ulkopuoliset ja ei-ulkopuoliset yksilöt (analysoidessaan kyselytuloksia).

Ulkopuolisetkin kollektiiviset tahot siis määrittelevät puolueita. Tällöin on kyseessä yleensä ohjelma, jossa omaa identiteettiä uusinnetaan tai muutetaan määrittelemällä ”meidät” ”muiden” kautta. Kun puolueen määrittelijänä on oma jäsenistö kollektiivina, kyseessä on tavallisemmin jostain virallisesti hyväksytystä paperista, kuten säännöistä löytyvä määritelmä tai tämän artikkelin käsittelemät puolueohjelmat. Periaateohjelmasta luettavissa oleva määrittely sijoittuu oheisen kaavion oikeaan alalaitaan: puolueen määrittelee puolueen jäsenet kollektiivina. Valmiin ohjelman subjekti on kollektiivinen eli puolue itse. Valmiista ohjelmista löytyvät määritelmät ovat erilaisia kuin yksilösubjektien laatimat määritelmät. Ohjelmat ovat syntyneet usein pitkän keskustelun tuloksena, ohjelmien työstämiseen on paneutunut tiiviisti useampi henkilö, ja ohjelma on yhteisesti hyväksytty keskeinen osa puoluerakennelmaa. Niinpä puolueohjelmissa olevat puoluemääritelmät ovat oikeutetuimpia kuvamaan puoluetta kuin muut määritelmät, niistä ilmenee millaisen puolueessa

keskeisesti toimivat henkilöt haluavat puolueen olevan.

Vihreällä liitolla on sen puolueena olonsa aikana (vuodesta 1988) ollut viisi periaateohjelmaa. Vuonna 1994 tuli tavaksi uusia ohjelma joka neljäs vuosi keskustelun ylläpitämiseksi ja tavoitteiden ajankohtaistamiseksi. Muihin puolueisiin verrattuna vihreät uusivat ohjelmiaan erittäin kovaan tahtiin. Keskusta- ja oikeistopuolueet uusivat periaateohjelmiaan noin joka kymmenes vuosi, ja sosialidemokraateilla on heidän yli satavuotisen historiansa aikana ollut vain neljä periaateohjelmaa. Vihreiden veljespuolueetkaan eivät pidä samanlaista tahtia suomalaisten kanssa: Saksan vihreiden vuonna 1980 laadittu periaateohjelma pysyi voimassa yli kaksikymmentä vuotta, ja se uudistettiin pitkällisen periaatteellisen keskustelun jälkeen vasta vuonna 2002. Toki puolueella on ollut lukuisia vaaliohjelmiä. (Esim. Talshir 2002.)

Vaikka vihreät kutsuvat ohjelmiaan periaateohjelmiksi, ne eivät tavoitteiden ajankohtaisuuksien vuoksi ole samanlaisia kuin muiden vakiintuneiden puolueiden periaateohjelmat, vaan ne ovat pikemmin yleis- ja periaateohjelmien risteymiä. Vihreän liiton ensimmäinen ohjelma vuodelta 1988 oli yhden sivun mittainen julistus, muiden ollessa laajoja – ainakin kahdenkymmenen sivun – pohdintoja sekä tavoitteiden asettelua.

Puoluekarttapallon koordinaatit I – Politiikan ulottuvuudet

Patrick Dunleavy ja Brendan O’Leary ovat määrittelleet perinteisen politiikan ulottuvuudet sen mukaan, miten paljon ja millä perusteilla eri ideologiat vaativat valtion puuttumista yksityisen subjektin toimintaan. Näin saadaan kaksiulotteinen tila, joista toinen ulottuvuus mittaa valtion (tai esivallan) yksityiseen kansalaiseen kohdistuvaa interventioita joiden motiivina on pitää yllä lakia ja järjestystä, maanpuolustusta ja perinteisiä arvoja. Toinen ulottuvuus mittaa sitä laajuutta, jolla valtiovalta rajoittaa yksityisen subjektin toimintaa puuttumalla tuotannon organisointiin, tulojen uudelleenjakoon sekä hyvinvointipalveluihin. Ensimmäistä ulottuvuutta voidaan kutsua konservatismi-liberalismi ulottuvuudeksi ja jälkimmäistä vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudeksi. (Dunleavy ja O’Leary 1987, 8–.) Alan Ware on määrittellyt vasemmisto-oikeisto -ulottuvuutta myös sillä perusteella, miten paljon eri ideologiat tavoittelevat

julkista omistusta ja toisaalta miten kunnioittavasti puolueet suhtautuvat yksityiseen omistukseen (Ware 1996, 27–9).

Uuden politiikan myötä Dunleavyn ja O’Learyn esittämä puoluekartta täydentyi kolmannella ulottuvuudella, joka mittaa esivallan puuttumista yksityisen subjektin toimintaan motiivinaan ympäristön suojelu. Jatkumon ääripäässä ovat ideologiat, jotka kieltävät ympäristön pilaantumisen ja tavoittelevat jatkuvaa – materiaalin kulutusta lisäävää – taloudellista kasvua. Toisessa ääripäässä ovat kasvuun erittäin kielteisesti suhtautuvat. Andrew Dobson on jakanut ympäristön pilaantumista merkittävänä uhkana pitävät aatteet ympäristönsuojeluun (environmentalism) ja ekologismiin. Ympäristönsuojelijat näkevät ympäristön pilaantumisen teknisenä ongelmana ja voivat jopa hyväksyä taloudellisen kasvun, jos se ei pilaa ympäristöä. Ekologitit sen sijaan suhtautuvat taloudelliseen kasvuun kielteisesti. Ympäristönsuojelijoiden strategiana ovat asteittaiset reformit, kun taas ekologitit haluavat perusteellisempaa muutosta. Ympäristönsuojelijoiden suhde luontoon on pragmaattinen, kun se on ekogisteilla syvän aatteellinen. (Dobson 1990, 205–207.)

Ekologismien pohjana on jokin holistinen ideologia, josta pitää johtaa niin politiikka, talous kuin yhteiskunnalliset käytännötkin. Ekologisista lähtökohdista lähteviä holistisia aatteita on esimerkiksi ekososialismi, ekofeminismi ja syväekologia. Ekososialismi samaistaa ihmisen ja luonnon välisen ristiriidan porvarien ja työläisten väliseen ristiriitaan, ekofeminismi puolestaan samaistaa luonnon femiinisyyteen sekä kulttuurin ja yhteiskunnan sitä sortavaan maskuliinisyyteen. Syväekologisten aatteiden kirjo on valtava: on olemassa ääri-oikeistolaisväyhteisiä luonnontieteiden tulkinnasta lähteviä aatteita, kuten Pentti Linkola ajatukset, ja tämän vastapainona ovat ekoanarkistit. Syväekologiseksi on tulkittavissa myös erilaiset mystiikkaan perustuvat holistiset aatteet kuten esimerkiksi Gaya-hypoteesi. (Dobson 1990, 41–55; Talshir 2002; Mickelsson 1991.)

Kun edellä luetellut jatkumot mittaavat valtion intervention motiivia ja laajuutta, niin demokratiakäsitysten erittelyllä tarkastellaan, miten hallinto tulee järjestää. David Held on jakanut nykyajan demokratiakäsitykset neljään eri luokkaan. *Eliittien kilpailuun* perustuva demokratiakäsitys on peräisin Weberiltä, näin ollen se korostaa rationaalisuutta ja byrokratian välttämättömyyttä (Held

1987, 143–184). Tämän tyyppisen demokratiakäsityksen tunnetuin kehittäjä on Joseph Schumpeter. Hänen mukaansa demokratia on sellainen päätöksenteon instituutio, jossa yksilöt saavat päätöksenteko-oikeuden kilpailemalla kansalaisten äänistä (Setälä 2003, 61). Eliittien kilpailuun perustuvat demokratiakäsitys ei kannan kovin suurta huolta kansalaisten osallistumisesta eikä esimerkiksi puolueiden jäsenmääristä. Käsitusten kannattajien mukaan kansalainen ei voi olla kovin kompetentti ottamaan kantaa monimutkaisiin poliittisiin kysymyksiin.

Heldin mukaan pluralistis-korporatiivinen demokratiakäsitys perustuu puolestaan poliittiseen liberalismiin. Sen ytimenä on ymmärtää politiikkaa eri intressiryhmien kilpailuna. Intressiryhmistä tärkeimmät ovat puolueet ja erilaiset eturyhmät. Ne tekevät keskenään kompromisseja erilaisissa politiikan teon paikoissa, kuten parlamentissa ja tulopoliittisissa neuvotteluissa. Tämän käsityksen mukaan yksilön identifioituvat johonkin ryhmään tai luokkaan, joiden eturyhmät ja puolueet edustavat heitä. (Held 1987, 186–220.) Suomessa on noudatettu pääasiassa pluralistis-korporatiivista demokratiakäsityksiä varsinkin tulopoliittikan kaudesta lähtien.

Held toteaa myös legalistisen demokratiakäsityksen perustuvan liberalismille. Se on uusliberalistien vastaus heidän kokemalleen pluralistis-korporatiivisen demokratian kriisille. Uusliberalistit korostavat yksilön vapauksia ja oikeuksia ja karttavat erityisesti interventionistista valtiota. Klansien liberaalien tapaan legalistisen demokratiakäsityksen omaksuneet korostavat valtion ja kansalaisyhteiskunnan eroa ja haluavat minimoida valtion sääntelyä. Legalistisella demokratiakäsityksellä on tapana samaista politiikka talouteen. Niinpä he vierastavat etujärjestöjä, koska ne ovat kartelleja, joissa sovitaan työvoiman hinnasta. Käsitusten mukaan työvoima pitäisi rajoittaa kaikista kilpailun esteistä kuten muutkin markkinoilla myytävät hyödykkeet. (Held 1987, 243–254.)

Osallistuvan demokratiakäsitysten ajatukset ovat puolestaan alunperin vasemmistolaisista ajattelutavoista kimmonneita vastauksia legalistiselle demokratialle. Käsitusten omaksujat vaativat kansalaisille suurempia ja suurempia vaikutusmahdollisuuksia, he haluavat organisoida uudelleen puoluejärjestelmän, haluavat läpinäkyvyyttä päätöksentekoon ja mahdollisimman laajaa poliittista keskustelua. (Held 1987, 254–264.) Osallistuvan

demokratian ajatuksia on kehitelty politiikan tutkimuksessa viimeisten vuosikymmenien aikana. Käsitys on jaettavissa kahteen alaluokkaan, jotka ovat julkista harkintaa korostavaan deliberatiiviseen demokratiaan ja uutta vasemmistolaisuutta etsivään radikaalidemokratiaan.

Laajempaa huomiota ovat saaneet deliberatiivisen demokratian ajatukset, jotka puolestaan on jaettavissa liberalismiperäisiin rawlsilaisiin politiikan konstituutioita korostaviin näkemyksiin ja kriittisestä teorioista perusajatuksensa ottaneisiin habermasilaisperäisiin ajatuksiin, jotka suhtautuvat kriittisesti sellaisiin esitöihin kuin konstituutioihin. (Dryzek 2000, 8.) Radikaalidemokratian kehittäjinä ovat tulleet tunnetuksi erityisesti Ernesto Laclau ja Chantal Mouffe. Käsitusten ytimessä on kritiikki ihmisluonnon universaalisuutta ja rationalistisen uskon myötä tulevaa politiikan essentialisuutta vastaan. Radikaalin demokratian kannattajat haluavat laajentaa demokratian piiriä ja purkaa eri käytäntöjen – kuten markkinoiden väistämättömyyksiä. He haluavat korostaa myös jokaisen identiteetin ainutkertaisuutta. (Mouffe 1996, 245–254.) Heikki Patomäki on korostanut radikaalidemokratian halua synnyttää uusia politiikan teon paikkoja sekä politisoida uusia elämänalueita ja täten vapauduttaa vapauttamamme rajoittavista välttämättömyyksistä. (Patomäki 1996.)

Puoluekarttapallon koordinaatit II – Kertomusanalyysi

Artikkelin toinen lukutapa perustuu kertomusanalyysiin. Sen avulla etsitään periaateohjelmista vihreiden käsityksiä itsestään, historiastaan, tehtävästään ja strategiastaan. Periaateohjelman uudistaminen voidaan aina tulkita katkokseksi puolueen vaikiintuneen subjektiuden uusintamisessa. Se on vanhan subjektiuden kyseenalaistamista ja uuden etsimistä. Subjektiuden luominen ja uusintaminen tapahtuu diskurssissa (Neumann 1995, 6). Periaateohjelmat ovat puolueiden subjektiuden ydintä. Alkerin ja Sylvanin mukaan teksti legitimoitii niin yksilön kuin poliittisen yhteisönkin. Yksilö konstituoidaan esimerkiksi tietynlaiseksi kansalaiseksi tai objektiksi. Kirjoittajien mukaan:

Myös poliittisia yhteisöjä rakennetaan samalla tavalla (kuin sosiaalista yksilöä, R.M.) antamalla niille tietynlaisia ominaisuuksia. Kuhunkin diskurssiin liittyvä tekstualisaation prosessi konstituoitii tuon diskurssin poliittisen yhteisön

niin, että sille asetetaan tekstualisaatioissa joukko erityisiä piirteitä, jotka liittyvät kyseessä olevalle yhteiskunnalle luonteenomaiseen tapaan tuottaa legitimaatiota. (Alker ja Sylvan 1994, 16.)

Edellä olevan mukaan on tulkittavissa, että periaateohjelma on osana sekä konstituimassa että legitimoimassa vihreitä puolueena. Alkerin ja Sylvanin käsityksen mukaan poliittinen yhteisö konstituoituu tiettyjen yhteisymmärrysten ja tiettyjen erojen kautta. Tämä käsittestrukturi on kaiken poliittisen toiminnan sydämessä (Alker ja Sylvan 1994, 11). Kenneth Burke olisi varmaan jakanut saman ajatuksen, kun hän korosti identifikaation olevan kaiken määrittelyn perusteena. Sosiaalinen järjestys syntyy ja sitä ylläpidetään identifikaation kautta (Summa 1996, 56–57; Burke 1950, 19–23). Varsinkin puolueille on tärkeää erottaa ”meidät” ”muista”.

Hayden Whiten sanoin kertomus on irrallisten datojen toisiinsa yhdistämistä. Menneisyys on mykkää, se ei sinänsä kerro miten asiat ovat ja miten ne ovat tulleet joksikin. (White 1990, ix). Kertomus on loogis-kronologinen tapahtumaketju, jolle on tavanomaista ajallinen ulottuvuus (Alasuutari 1994, 107). Kertomusanalyysillä pyritään tutkimaan yksilö- tai kollektiivisubjektin identifiointia, konstituointia ja legitimointia. Kertomuksesta on luettavissa, miksi subjekti on syntynyt, mitä tehtävää se on suorittanut ja mitä suorittaa, kenen puolesta ja ketä vastaan se toimii (Ricoeur 1983, 55). White painottaa, että kertomus- ja juonistrukturi eivät ole neutraaleja, vaan sisältävät paljon jopa moraalisia valintoja (Majander 2000, 500; White 1978, 3). Kertomuksen esittäjällä onkin suuri vapaus valita ja painottaa kertomuksen juonistrukturin elementtejä omien motiivinsa ja intentioidensa mukaisesti muotoillessaan ja uudelleen muotoillessaan kertomusta. (Ricoeur 1983, 75–82; White 1990, ix.)

Tämän vuoksi kertomuksen esittäminen on mitä poliittisin teko. Kertojan vallassa on paitsi muotoilla kertomus tietynlaiseen juonistrukturiin, korostaa ja jättää pois tiettyjä tapahtuneeseen kuuluneita seikkoja sekä määrätä kertomuksen alku- ja loppujankohdat. Oleellista kertomuksen poliittisuuden kannalta on myös, kenet/mitä subjektivoidaan ja desubjektivoidaan sekä mitä politisoidaan ja mitä depolitisoidaan. Kertomuksen juonistrukturin muotoilu ja valinta antaa mahdollisuudet ja rajoittaa erilaiset subjektivoinnit/desubjektivoinnit

sekä politisoinnit/depolitisoinnit. (Alker ja Sylvan 1994, 19–22.)

Poliittinen teksti voidaan jakaa politikointi-, politisointi-, suunnittelu- ja poliittisen säännösten ylläpitoretoriikkaan¹. Politikointiretoriikalla kamppaillaan politiikan esityslistalla olevista asioista ja politisointiretoriikalla tuodaan uusia poliittisia asiakysymyksiä agendalle. Suunnitteluretoriikka korostaa puolestaan politiikan finaalisuutta ja politiikan ylläpitoretoriikka politiikan säännöstöä. (Palonen 1993a, 6–16). Depolitisointi on eräs politikoinnin muoto, strategia, jolla tietty asia reifioidaan ja tavallaan poistetaan politiikan agendalta. Depolitisoivat kertomukset ovat siis välttämättömyyksien luomista ja uusintamista (Alker ja Sylvan 1994; Palonen 1993b, 133). Toisaalta kertomuksen luominen (muuttaminen) voidaan ymmärtää politisoinniksi. Sen avulla voidaan kiistää vanhojen kertomusten legitimitetti ja politisoida jokin depoliittinen asiakysymys. On huomioitava, että uudessakin kertomuksessa on välttämättömyysretoriikan eli depolitisoinnin aineksia. Katkoksissa tapahtuu usein politisointia, kun jatkumojen aikana uusinnetaan vanhoja kertomuksia. Näin kertomuksilla politikoidaan tarkoituksena konstituoita ja legitimoita puolueita.

Kertomusta kerrotaan ja tulkitaan aina nykyisyyden kontekstissa, mutta se saattaa käsitellä menneisyyttä, nykyisyyttä ja/tai tulevaisuutta (Ricoeur 1983, 60). Kertomus saattaa sisältää myös nämä kaikki kolme aikatasoa. Kertomukset esiintyvät joskus kokonaisina, mutta useimmiten fragmentteina eri kirjoituksissa. Esimerkiksi edistyskertomuksen uusintamiseen osallistutaan viittamalla ”uudistamiseen”, ”edistämiseen”, ”kehittämiseen” ja ”laajentamiseen”. Käsitteiden samantoinen ymmärtäminen ja samansuuntainen käyttö viittaavat siihen, että jäsenistö ymmärtää niiden viittaavan johonkin yhtenäiseen kertomukseen.

Ovatko vihreät ympäristönsuojelijoita vai ekogisteja?

Koska ekologinen ulottuvuus on keskeistä Vihreälle liitolle, tarkastelen ensimmäiseksi vihreiden periaateohjelmien kannanottojen ja tavoitteiden si-

¹ Palonen ja Summa (1996 11–13) käyttävät termejä politikointi- politisointi- policy- polityretoriikkaa. Olen kääntänyt policyretoriikan politiikan suunnitteluretoriikaksi ja polityretoriikan politiikan ylläpitoretoriikaksi.

joittumista ja sen muutosta tällä ulottuvuudella. Kuten aiemmin on mainittu, Dobson luokitteli vihreiden ideologiat luokkiin ympäristösuojelu ja ekologismi. Tarkastelun apuna minulla ovat paitsi tavoitteet myös niiden perustelut ja radikaalisuus. Analysoin myös, millaisiin valtion tai kansallisen yhteisön interventiovaatimuksiin ekologisesti motivoituidut tavoitteet johtavat.

Viime vuosisadan lopulla vallinnut ”ekologinen angsti”, johti siihen, että 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa jokainen periaateohjelmaansa laatinut puolue, aloitti uuden ohjelmansa ekologisista uhista kertovalla kappaleella. Vihreät olivat tässä ensimmäisiä ja perusteellisempia. Tavallisimmin puolueiden periaateohjelmista on pyritty tekemään johdonmukaisesti eteneviä esityksiä, jotka jäsenyivät tilanteen kuvauksista parannusehdotuksiin siten, että keskeisimmät periaatteet ovat ohjelman alussa. Ekologisista reunaehdoista kertovat kappaleet ovat olleet kaikissa vihreiden periaateohjelmissa niiden alkupäässä, tavallisemmin toisena johdantoluvun jälkeen. Vuonna 1990 hyväksytyyn laajaan ohjelmaan se oli sijoitettu jo esipuheeseen ja kuului seuraavasti:

1990-LUVUN SUOMALAINEN ELÄÄ TILANTEESSA, JOKA ON ihmiskunnan historiassa ennen kokematon. Aineellisen kasvun rajat on saavutettu. Kehitys ei enää voi tarkoittaa luonnonvarojen alituisesti lisääntyvää hyväksikäyttöä: maa, vesi ja ilma eivät enää kestä ihmisen aiheuttamaa räsitusta.

Vuoden 1994 ohjelman aloituskappale käsittelee samoja asioita, vain maantieteellinen alue on laajentunut. Siinä puhutaan ”länsimaisen ihmisen valloitusretkestä”, jonka johdosta koko maapallo on valloitettu ihmiskunnan käyttöön, mutta samalla on ylitetty maapallon kestokyvyn rajat. Maantieteellinen tila laajeni äärimmilleen vuoden 1998 ohjelmassa, jonka alussa puhutaan maapallon väestöräjähdyksestä. Myös viimeisin ohjelma pitää politiikan teon maantieteellisenä ulottuvuutenaan maapalloa.

Ekologismien ja ympäristönsuojelun keskeisin erottava tekijä on suhde holismiin. Vihreiden ensimmäiset ohjelmat hakevat kokemilleen ongelmilleen enemmän kokonaisparannusta ja -selitystä kuin viimeisemmät. Teollisuusyhteiskunnasta peräisin olevan ajattelutavan mukaisesti vanhemmissa ohjelmissa talousjärjestelmä nähdään yhteiskunnan perustaksi, joka asettaa ehdot muulle elä-

mälle. Vuoden 1990 ohjelmassa hylätään sekä sosialismi että kapitalismi ja halutaan valita ”kolmas tie”, jota nimitetään ”ekologiseksi tasapainotaloudeksi”. Tasapaino pitäisi saavuttaa luonnon ja ihmisten toiminnan kesken. Ohjelmassa määritellään ekologinen tasapainotalous pitkän aikavälin tavoitteeksi. Johdantoluvussa se määritellään taloudeksi, joka käyttää ainoastaan uusiutuvia energiavaroja ja kierrättää uusiutumattomat luonnonvarat. Tässä talousjärjestelmässä ihmisten toimeentulo perustuu entistä vähemmän rahatalouden varaan. Toisaalta ekologinen tasapainotalous määritellään omassa kappaleessaan erojen kautta:

Sosialidemokraattien suosimasta ”sekataloudesta” vihreä talous eroaa siinä, että se keskittyy päätöksenteon ja korporatistisen ryhmäitsekkyuden asemasta tähdentää päätöksenteon hajauttamista, osallistumista ja aitoa kansalaisyhteiskuntaa. Porvarillisten puolueiden ajamasta ”sosiaalisesta markkinataloudesta” se taas eroaa kahdessa olennaisessa mielessä: yksityisen omistusoikeuden sisältöä ja rajoja on voitava muuttaa yhteiskunnan sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden niin vaatiessa, ja yhteiskunnan ohjaus perustuu ensi sijassa kansalaisyhteiskunnan aseman vahvistamiseen eikä markkinavoimiin. (VL 1990, 9.)

Vuoden 1994 ohjelmassa tavoiteltavasta talousjärjestelmästä käytetään kahta termiä, toisaalta aiemmin mainittua ”ekologista tasapainotaloutta”, jossa ”aineellinen tuotanto on sopusoinnussa luonnon kestokyvyn kanssa” ja toisaalta käytetään käsitettä ”vihreä markkinatalous”, johon päästään vahvistamalla ekologista ja sosiaalista puiteohjausta, jolla yhteiskunta määrää talouselämän rajat. ”Puitteet takaavat sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, tulonjaon, työsuojelun ja tänä päivänä erityisesti ekologisten reunaehtoien kunnioituksen” (VL 1994, 5). Vihreän markkinatalouden voidaan ymmärtää olevan ekologisen tasapainotalouden tarkennus. Kahdessa viimeisimmässä ohjelmassa vihreiden tavoittelema talousjärjestelmä ei saa enää mitään selvää nimeä. Vuoden 1998 ohjelmassa puhutaan ”rakennemuutoksesta ekologisesti kestäväan yhteiskuntaan”, ja viimeisimmässä ohjelmassa puhutaan ekologisesta rakennemuutoksesta.

Voidaan siis tulkita, että vihreät ovat luopuneet vuosikymmenen aikana hieman holismistaan ja ruvenneet painottamaan kertakaikkisia ratkaisuja enemmän reformeja. Näin ollen voidaan arvioida,

että vihreät ovat siirtyneet ekologismi-ympäristönsuojelu -jatkumolla ympäristönsuojeluun päin. Toisaalta ohjelmassa esitetyt reformit ovat pysyneet melko samanlaisina. Jokaisessa ohjelmassa vaaditaan ekologis-sosiaalista verouudistusta, perustulojärjestelmää, tasa-arvopolitiikkaa, päätöksenteon hajauttamista ja ylikansallista yhteistyötä ratkaistaessa ekologisia ja globaaleja ongelmia. Alkuaikojen vihreiden keskeinen teesi oli vastustaa talouskasvua. Voimakas talouskasvun kritiikki oli keskeistä varsinkin kahdessa aikaisemmassa ohjelmassa, mutta vuoden 1998 ohjelmassa uskaltaaan vaatia jo ”laadullista kasvua”. Tätä perustellaan sillä, että ”kaikki kasvu ei ole haitallista. Hyväksyttävää ja tavoiteltavaa on sellainen laadullinen kasvu, jossa vähemmän luonnonvaroja ja energiaa käyttäen tuotetaan entistä enemmän” (VL 1998, 4). Voimassaolevassa ohjelmassa ”laadullinen kasvu” ei saanut omaa kappaletta kuten edellisessä, mutta siinä laadullinen kasvu on nostettu entistä tärkeämmälle sijalle, sitä nimitetään myös ”vihreäksi kasvuksi”. Ohjelman mukaan ”vihreä kasvu on laadun, osaamisen ja hyvinvoinnin kasvua” (VL 2002, 3).

Se, että talouskasvukielteinen oppi revisioitiin tarkoittamaan nimenomaan ”laadullista” tai ”vihreää kasvua”, todistaa myös ohjelmien liukumaa pois ekologismista kohti ympäristönsuojelua. Tämän tendenssin mukaista on myös se, että uusimmissa ohjelmissa ei määritellä mitään lopullista tavoitetta, kuten ensimmäisessä ohjelmassa tehtiin. Voimassaolevan ohjelman visio vihreiden tavoittelemasta yhteiskunnasta ei enää vaadi mitään kovin radikaalia elämäntavan muutosta eikä oikeastaan mistään luopumista:

Kestävän yhteiskunnan rakentaminen ei vaadi hyvinvoinnin vähentämistä, vaan ekologista rakennemuutosta, jossa ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys kulkevat käsi kädessä. Aineellisen kasvun sijasta on tavoiteltava laadullista kasvua, informaatio- ja palvelutalouden kukoistusta sekä kestäviä ekotehokkaita tuotteita. Uudelle taloudelle leimallista on inhimillisen pääoman, ei tavaroiden määrän kasvu. Ekologisen rakennemuutoksen keskeinen väline on verotuksen suuntaaminen aineellisen kulutuksen ja luonnon kuormittamisen verottamiseen. (VL 2002, 2.)

Vihreät haluavat käyttää melko paljon esivallan interventiotä omaisuuteen tavoitellakseen ekologistesti ja sosiaalisesti kestävästä yhteiskuntaa. Inter-

ventiokeinoja ovat paitsi verotus ja myös ympäristön tilaa parantava normiohjaus. Yksityisen omistuksen kunnioittamiseen tai julkisen omistuksen suosimiseen tai välttämiseen ei ohjelmissa oteta juurikaan kantaa, lukuun ottamatta mainittua vuoden 1990-ohjelman lausetta, jonka mukaan ”yksityisen omistusoikeuden sisältöä ja rajoja on voitava muuttaa yhteiskunnan sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden niin vaatiessa” (VL 1990, 9). Huomioitavaa on myös se, että ensimmäisissä ohjelmissa vihreät perustelevat reforminsa – ennen kaikkea perustulon – pääasiassa ekologisilla ja elämäntapaan perustuvilla syillä ja viimeisissä ohjelmissa sosiaalisilla syillä, kuten työttömyyden vähentämisellä.

Vihreät vasemmisto – oikeisto -akselilla

Vihreät ovat valmiita rajoittamaan paljonkin yksittäisen subjektin (kansalaisen tai yrityksen) toimintamahdollisuuksia ja omaisuuden käyttöä ekologisista syistä. Miten he haluavat esivallan harjoittavan interventiotä, kun sen motivaationa on tulojen uudelleenjako, tasa-arvo ja hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäminen? Hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämisellä ja ekologisilla tavoitteilla on varsinkin teollisuusyhteiskunnassa ollut selvä ristiriita, koska hyvinvointiyhteiskunta on vaatinut uusiutumattomien luonnonvarojen käytön lisäämistä. Vuoden 1990 periaateohjelmasta on löydettävissä melko paljon aineellisen yltäkylläisyyteen perustuvan hyvinvointikäsitteen kritiikkiä ja sille halutaan antaa uusi sisältö. Ohjelmassa todetaan näin:

Ihmisten tarpeet voidaan tyydyttää monin eri tavoin. Väitämme, että suuri osa ns. hyvinvointiyhteiskunnan kulutuksesta ei tyydytä aineellisia, vaan henkisiä ja sosiaalisia tarpeitamme. Ne voitaisiin tyydyttää paremmin ilman tavaroiden ostamista ja myymistä. Usein todistamme yhteiskunnallista onnistumistamme keräämällä ympärillemme aineellista omaisuutta.

Kansantalouden perusmittari bruttokansantuote mittaa hyvinvointina vain rahatalouden kasvua. Kun tupien tarinankertoajat siirrettiin vanhainkoteihin ja korvattiin televisioilla, kansantuote kasvoi monta pykälää. Mutta kasvoiko hyvinvointi? (VL 1990, 8–9.)

Vaikka edellä oleva lainaus on tulkittavissa myös niin, että vihreät haluaisivat heikentää hyvinvointiyhteiskunnan rahoitusta, ei muu ohjelma tätä tulkittaa tue. Vihreät eivät ole laskemassa veroastet-

ta, vaan siirtämässä sitä työn verotuksesta ympäristöä pilaavan kulutuksen verotukseen. Vihreät esittävät myös parannusehdotuksia hyvinvointiyhteiskunnan rakenteisiin kuten koulutukseen, asuntotuotantoon ja terveydenhoitoon. Kantavana teemana hyvinvointipalveluita käsittelevässä luvussa on ”uusi arki” ja ”uusi yhteisöllisyys”. Hyvinvointiyhteiskunnan byrokraattiset rakenteet haluttiin purkaa ja antaa valtaa enemmän kansalaisyhteiskunnalle. (VL 1990 8–9.)

Lama-aikana hyväksytyssä vuoden 1994 ohjelmassa pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa kannatetaan eksplisiittisesti. Ohjelmassa todetaan:

Julkisista varoista rahoitettu pohjoismainen hyvinvointijärjestelmä on puutteistaan huolimatta merkittävä saavutus. Sen puolustaminen ja kehittäminen on erityisen tärkeää aikana, jolloin julkisten palvelujen ja tuotantolaitosten siirtäminen markkinoiden varaan on teollisuusmaissa harjoitettavan talouspolitiikan vallitseva suuntaus.

Hyvinvointivaltion tärkeimpinä perusteluiksi mainitaan syrjäytymisen ja eriarvoistumisen ehkäisemisen. Ohjelmassa on myös vihreä varaus, jossa todetaan, että sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteuttaminen ei edellytä määrällistä talouskasvua. Vihreät vastustivat myös hyvinvointipalvelujen alitamista markkinavoimille ja korostivat yksilöllisyyden ja yhteisvastuun tasapainon saavuttamista. Vihreiden tavoitteena on kansalaisyhteiskunta, jossa ”ihmisten välinen tasa-arvo, demokratia ja oikeudenmukaisuus toteutuvat”. (VL 1994.)

Kansalaisyhteiskunta-termiä ei ole määritelty ohjelmassa kovinkaan tarkasti. Ohjelmasta on kuitenkin luettavissa, että sillä on pikemminkin ideologinen kuin analyyttinen sisältö. Kansalaisyhteiskunnaksi kutsutaan nimittäin vihreiden desentralistisesti toimivaa ihanneyhteiskuntaa. Alla oleva lainaus antaa viitteitä siitä, että ihanneyhteiskunnan määrittelyihin ovat vaikuttaneet kommunitaristiset aatteet, sekä lisäksi varsinkin brittiläisten vihreiden survivalistiryhmän työstämät ajatukset yhteiskunnasta, jonka ytimenä ovat pienet kyläyhteisöt (Talshir 2002). Näin suomalaiset vihreät halusivat yhdistää vihreän utopian ja pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan, jossa markkinavoimiin suhtaudutaan kriittisesti:

Tämä ei kuitenkaan merkitse hyvinvointivaltion purkamista ja hyvinvointipalvelujen alista-

mista markkinavoimille. Tavoitteena on yksilöllisyyden ja yhteisvastuun tasapaino, jossa jokainen voi kasvaa oman elämänsä hallintaan – vastuun kautta vapautteen. Näin käy lopulta mahdolliseksi kansalaisyhteiskunta, jossa ihmisten välinen tasa-arvo, demokratia ja oikeudenmukaisuus toteutuvat. (VL 1994.)

Pohjoismaisen hyvinvointivaltiojärjestelmän ylläpitäminen oli vihreidenkin mielestä viime kädessä julkisen vallan tehtävä, vaikka palvelujen tuottajina voi olla muu kuin julkinen valta. (VL 1994.)

Perustulo on ollut vihreiden keskeinen tavoite jo liikkeen alusta lähtien. Periaateohjelmissa sen toteuttamisen motiiviksi on mainittu tasa-arvo- ja elämäntapaseikat. Sen on koettu olevan hyvitys kulutuksen verottamisesta ja toisaalta tulonsiirto miehiltä naisille (VL 1990 ja 1994). Erityisesti kahdessa viimeisessä ohjelmassa sitä on perusteltu työllisyysyllä. Viimeisessä ohjelmassa sen koettiin olevan sekä turvaverkko että trampoliini, koska se poistaa kannustinloukut ja innostaa yrittämään (VL 2002).

Vihreiden käsitykset ihmisoikeuksista, yhteisöstä ja demokratiasta

Kolmas ulottuvuus mittaa ihmisoikeuksia, demokratiakäsityksiä sekä käsityksiä yhteisöllisyydestä ja yksilöllisyydestä. Dunleavyn ja O’Learyn konservatismi – liberalismi -ulottuvuus mittaa esivalan interventiota suhteessa perinteisiin arvoihin, kuriin ja järjestykseen sekä maanpuolustukseen, kun taas jatkumon toisessa päässä ovat ihmisoikeudet. Heldin esittelemät demokratiakäsitykset on laitettavissa Dunleavyn ja O’Learyn kaksiulotteiseen tilaan. Elitistinen demokratiakäsitys edustaa konservatiivisia arvoja, legalistinen ääri-liberaaleja asenteita, kun taas pluralistis-korporatiivinen demokratiakäsitys on näiden välissä uskoessaan enemmän yhteiskuntaryhmiin kuin yksilöihin. Deliberatiivisen demokratian käsitykset hajoavat näillä kahdella ulottuvuudella melko paljon. Rawlsilainen käsitys on lähempänä pluralistis-korporatistista demokratiakäsitystä, kun taas habermasilainen sijoittuu tästä vasemmalle. Tärkeänä erottajana käsitysten välillä on suhde yhteisöön ja yksilöön. Radikaalidemokratia sijoittuu kaksiulotteisessa puoluekartassa kuvion vapaamielisempään päähän korostaessaan ihmisoikeuksia ja jokaisen yksilön suurta autonomiaa luoda omaa identiteettiään. Vaatiessaan muun muassa taloudellista de-

mokratiaa, se sijoittuu kuitenkin horisontaalisessa suunnassa vasemmalle.

Vihreät ovat koko olemassaolonsa aikana vastustaneet konservatiivisia arvoja. Ohjelmassa sukupuolten ja seksuaalinen tasa-arvo sekä eri etnisten ryhmien, maahanmuuttajien ja vammaisten oikeudet ovat saaneet paljon tilaa. Myös vihreiden suhde armeijaan ja maanpuolustukseen on vastakainen konservatiivisille arvoille. Missään ohjelmassa vihreät eivät ole ottaneet jyrkän pasifistista kantaa, mutta he haluavat muun muassa puolustusmenojen karsimista ja siviilipalveluaikojen lyhentämistä.

Äärimmäisistä liberaaleista vihreät erottaa pyrkimys ”uuteen yhteisöllisyyteen”. Esimerkiksi vuoden 1990 ohjelmassa torjutaan ”vanha aika, jolloin yhteisöllisyys merkitsi naapurien keskinäistä silmälläpitoa”. Ohjelmassa painotetaan naapureiden keskinäistä tukemista ja vaaditaan yhteisöllisyyden mahdollistavaa yhdyskuntasuunnittelua. Lisäksi ohjelmassa todetaan: ”2000-luvulla ihmisten yhteisöllisyys voi toteutua myös asuinpaikasta riippumatta: telemaattiset tietoverkot ja yli paikalliset ja kansainväliset kansanliikkeet ovat olennainen osa tulevaisuuden yhteisöllisyyttä” (VL 1990).

Vuoden 1994 ohjelmassa käydään kovasanaisesti vanhojen valtiollisten instituutioiden kimppeeseen, ja siten torjutaan sekä yllämainittu pakotettu yhteisöllisyys että valtiokeskeiset demokratia-käsitykset. Ohjelmassa todetaan:

Vihreä liitto pitää parlamentaarista demokratiaa arvokkaana saavutuksena. Haluamme kehittää sitä suoran kansanvallan suuntaan ja muuttaa edustuksellisen demokratian avoimeksi ja osallistuvaksi demokratiaksi.

Kansalaisyhteiskunnan itsenäistyminen on yksi vuosituhatlopun tärkeimpiä poliittisia kehityspiirteitä. Kansalaisyhteiskunta tarkoittaa kansalaisten omaehtoista asumisen, työn, talouden ja yhteiskunnallisen toiminnan organisointia. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion kehittäminen on näihin aikoihin saakka tapahtunut julkista sektoria laajentamalla. Nyt painopiste on siirrettävä kansalaisyhteiskunnan omaan organisoitumiseen, jota julkinen valta tukee. (VL 1994.)

Vuoden 1998 ohjelmassa vaaditaan lisää kansalaisten osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoon niin paikallisella, valtakunnallisella kuin kansainväliselläkin tasolla (VL 1998). Samantyyppinen vaatimus toistetaan viimeisimmässä ohjel-

massa, jossa vaaditaan edustuksellisen demokratian rinnalle uusia politiikan teon paikkoja, jotka ovat kansalaisten saavutettavissa. Voimassa olevassa ohjelmassa on mukana vielä ruohonjuuridemokratia-ajattelua, mutta sitä painotetaan huomattavasti vähemmän kuin aiemmissa ohjelmissa. Vaatimus uusien politiikan teon paikkojen perustamisesta kansalaisille on sekin otsikon ”Edustuksellista demokratiaa kehitettävä” alla. (VL 2002.)

Vihreät ovat kehittyneet puolueeksi etujärjestöjärjestelmän ulkopuolella, eikä tämäkään vuoksi ohjelmissa kiinnitetä huomiota kovin paljon työelämään – ja vielä vähemmän etujärjestöjen kautta tapahtuvaan päätöksentekoon. Voidaan jopa sanoa, että Vihreä liitto on enemmän kulutuksen puolue, kun taas esimerkiksi SDP on työn puolue. Ohjelmissa on tosin joitakin mainintoja työn uudelleen määrittelystä, työajan lyhentämisestä sekä työntekijäin oikeudesta osallistua päätöksentekoon työpaikalla. Korporaatioiden ulkopuolella oleminen näkyy myös vihreiden omaksumassa demokratiakäsityksessä: pluralistis-korporatiivista demokratiakäsitystä ei juuri suosita, vaan sitä päinvastoin moitittiin vihreiden vuoden 1990 ohjelmassa. Vihreät ovatkin lähempänä osallistuvaa demokratiaa. Varsinkin vuoden 1990 ohjelmassa painotetaan uutta yhteisöllisyyttä ja osallistuvaa demokratiaa, ja vuoden 1994 ohjelmassa korostetaan kansalaisyhteiskunnan itsenäisyyttä valtioon nähden. Kahdessa ensimmäisessä ohjelmassa vihreiden käsitys tavoitteena olevan osallistuvan demokratian ja vallitsevan pluralistis-korporatiivisen demokratian välillä näyttäytyi selvästi. Vuoden 1998 ohjelmasta lähtien ero alkoi haalistua ja vuoden 2002 ohjelmassa demokratiasta puhutaan pääasiassa edustuksellisen ja parlamentaarisen demokratiana, toki osallistuvan demokratian ajatukset ovat mukana.

Muutokseen lienee vaikuttanut se, että vuoden 1998 ohjelmaa hyväksyttäessä vihreät olivat päässeet pois pienestä oppositio puolueen asemasta hallituspuolueeksi jo kolme vuotta aiemmin. Vihreiden pienen aktiivijoukon politiikan teon paikka alkoi yhä enemmän olemaan edustukselliset politiikan teon paikat, samalla kun puolue vakiintui osaksi puoluejärjestelmää. Tendenssiin vaikutti (ja vaikuttaa edelleen) huomattavasti myös se, että puolue oli vakiinnuttanut asemansa kunnallispolitiikassa varsinkin suuremmissa kaupungeissa.

Vihreiden kertomukset

Ohjelmista on tulkittavissa kolmenlaisia toisiinsa liittyviä kertomustyyppejä. Perustana ovat kertomukset ekokatastrofista ja kasvun rajoista. Näihin liittyy kertomus vihreiden tavoitteista ja saavutuksista ja kolmas kertomus on vaihtoehtoliikkeen ja vihreiden synnystä kasvusta ja vakiintumisesta. Vihreät ovat hakeneet ohjelmissaan vastauksia näitä kertomuksia edeltäviin kysymyksiin. Peruskertomukseen liittyvät kysymykset kuuluvat, ensinnäkin, miksi vihreät ovat syntyneet, toiseksi, mitkä ovat vihreiden tavoitteet ja saavutukset ja, kolmanneksi, miten vihreät identifioivat itsensä?

”Ekologisen angstin” ensimmäisiä liikuttajia oli Rooman klubille tehty raportti ”Kasvun rajat” vuodelta 1970. Kaikki vihreiden ohjelmat oikeutavat itsensä tällä peruskertomuksella tai sen kehittämällä. Muun muassa vuoden 1998 ohjelman keskeinen lähtökohta on:

Maapallon väkiluku kasvaa noin 100 miljoonalla ihmisellä vuodessa. Aineellinen tuotanto on muutamassa vuosikymmenessä lisääntynyt määrällä, joka vastaa koko ihmiskunnan aikaisempaa tuotantoa. Rajaton aineellinen kasvu on mahdotonta. (VL 1998.)

Peruskertomuksen jälkeen tulevat täydennykset, jotka asemoivat vihreät jatkumolla syväekologia – sosiaalinen vihreä. Aiemmissa ohjelmissa korostettiin, että ihmisten toiminta pitää sovittaa luonnon kantokykyyn, myöhemmin vaadittiin yhä painokkaammin ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitystä. Voimassa olevassa ohjelmassa ekologista kestävyyttä korostava peruskertomus on edelleen keskeisessä asemassa, mutta siltä ovat vieneet painoarvoa sosiaaliset ja ihmisoikeustavoitteet. Kuten aiemmin on jo mainittu, kahdessa uusimmassa ohjelmassa tavoiteltavalle yhteiskunnalle ei ole annettu mitään määrettä. Niinpä nämä ohjelmat ovat luonteeltaan ensimmäisiä reformistisia.

Vihreän liiton perustaminen ja muuttaminen puolueeksi ei ollut kovin helppoa tai yksinkertaista. Sitä edelsi monipolvinen keskustelu, jossa mietittiin liikkeen ja puolueen luonnetta sekä puolueen mahdollista institutionalisoitumista ja yhteiskuntaan integroitumista (Mickelsson 1991). Vaarana oli, että liike hajoaa puolue- ja liikesiipeen. Niinpä liike haluttiin pitää puolueen rinnalla, ja ensimmäisen vuonna 1988 hyväksytyyn puo-

lueohjelman oheen liitettiin menettelytapajulistus, jonka tärkein tehtävä oli pitää vihreä liike yhdessä. Tässä vaiheessa puolueen perustamiseen suhtauduttiin hieman anteeksipyöydellen, mitä todistaa seuraava lainaus menettelytapajulistuksesta:

Vaikka Vihreä Liitto muuttuu puolueeksi, se on edelleenkin vain työkalu. Kunnanvaltuustojen, lautakuntien tai eduskunnan vihreät eivät välttämättä edusta sitä, eivätkä he ota siltä määräyksiä. Luottamushenkilöt – kuten muutkin ihmiset – ovat vastuussa kaikista ratkaisuisistaan ennen kaikkea omalle ymmärrykselleen ja omalletunnonleen. Heidän on syytä kuunnella muita, mutta he eivät ole sidottuja muihin, eikä heidän pidä piiloutua puolueenkaan selän taakse. (VL 1988.)

Tämän jälkeen on puolueidentiteetti voimistunut, jopa niin, että kun aiemmin vuosittaisia kokouksia kutsuttiin liittokokouksiksi, kutsutaan niitä nykyisin puoluekokouksiksi. Vuoden 1994 ohjelman lopussa olevan otsikon ”Vihreä liitto – erilainen nuori?” alla haluttiin korostaa vihreiden erilaisuutta verrattuna muihin puolueisiin. Luvussa tuotiin esille puoluetta hiertänyt organisoitumiskiista ja painotettiin Vihreän liiton erilaisuutta muihin puolueisiin verrattuna, muun muassa puoluekurin puuttumisen vuoksi. (VL 1994.)

Vuoden 1998 ohjelman lopetuskappale sai nimekseen ”Vihreä liitto – uuden aallon puolue”. Siinä ei järjestäytymiskiistaa enää tuota esille, vaan korostettiin sekä puolueen parlamentaarista että kansalaisjärjestöluonnetta. Vuoden 1998 ohjelma alkaa jatkuvuuskertomuksella, jonka otsikko on ”On aika ottaa seuraava askel”. Siinä käydään läpi vaihtoehtoliikkeiden ja vihreiden historiaa ja korostetaan, miten vihreät ovat Suomessa ja monessa muussakin Euroopan maissa päässeet valtioidensa hallitukseen (VL 1998). Voimassaolevassa ohjelmassa on eksplisiittisestä vihreiden määrittelystä lähes kokonaan luovuttu, eikä siitä ole löydettävissä puolueen kehitystä esiin tuovaa jatkuvuuskertomusta.

Alla olevassa taulukossa olen verrannut vihreiden periaateohjelmista pelkistettyjä kertomuksia sosialidemokraattien jäsenlehdissä olleista puolue-määrittelyistä vuosina 1965–1978 ja SDP:n viimeistä periaateohjelmaa valmistaneesta keskustelusta pelkistettyihin kertomuksiin. (Mickelsson 1999 ja 2001). Vasemmanpuolimmaisissa sarakkeissa esitettyjen sosialidemokraattien kertomusten nimet ovat ”tulevaisuuskertomus” (vuosilta

Taulukko 2: Sosiaalidemokraattien ja vihreiden kertomusten vertailu.

Sosiaalidemokraattinen tulevaisuuskertomus 1965–1972	Sosiaalidemokraattinen jatkuvuuskertomus 1973–1978	Sosiaalidemokraattien periaateohjelma-keskustelussa esitettyjen kertomusten pelkistys 1995–1999	Vihreän liiton ohjelmien kertomukset
<p>1. Suhde edistykseen On olemassa universaali edistys, joka ilmenee tieteen, teknologian ja talouden kehityksenä sekä demokratian täydellistymisenä.</p>	Sosiaalidemokraatit ovat ohjelmissaan jo vuodesta 1903 lähtien asettaneet tavoitteet suomalaisen yhteiskunnan parantamiseksi	Edistysen aikakausi on loppunut, tilalle on tullut murros.	On olemassa materiaalisen kasvun rajat. Jos nykyinen elämäntapa jatkuu, on edessä ekologinen ja sosiaalinen katastrofi
<p>2. Tavoitteita ja saavutuksia Puolueemme on tajunnut edistysmahdollisuuden toteutettavaksi koko yhteiskunnassa. Puolueemme rakentaa edistyskäsittelyä yhteiskuntaa. Edistys antaa mahdollisuuden laajentaa kansanvaltaa, toteuttaa sosiaalisia ja sivistyksellisiä uudistuksia ja viime kädessä demokraattista sosialismia.</p>	Olemme toteuttaneet tavoitteet asteittain ja lineaarisesti. Vuoden 1903 ohjelman tavoitteet ovat jo lähes toteutetut samoin vuoden 1952 ohjelman tavoitteet. Yhteiskunnallinen muutos vaatii sosiaalidemokraattien ajamia uudistuksia	Puolueemme on rakentanut hyvinvointi-yhteiskunnan, joka on uhattuna globalisaation, ekokatastrofin ja joukkotyöttömyyden vuoksi	Vaihtoehtoliikkeet ja vihreät ovat olleet ensimmäisinä vaatimassa kestävän kehityksen aikaansaamista
<p>3. Intressiryhmä Teemme työtä työväestön elinolojen parantamiseksi</p>	Teemme työtä työväestön elinolosuhteiden parantamiseksi	Emme ole enää työväenpuolue, vaan arvoapuolue	Me teemme työtä kestävän kehityksen ja ihmisarvon puolesta koko maailmassa
<p>4. Tavoitteisiin myötävaikuttaa Tavoitteisiimme myötävaikuttaa edistys, kehitys ja taloudellinen kasvu, sekä lisäksi muu työväenliike – erityisesti ammattiyhdistysliike.</p>	Tavoitteisiimme myötävaikuttaa edistys, kehitys ja taloudellinen kasvu, sekä lisäksi muu työväenliike – erityisesti ammattiyhdistysliike.	Tavoitteisiimme myötävaikuttaa sosiaalidemokraattisten arvojen kannatus	Ekologinen tietoisuus ja toiminta edesauttavat päämääriimme toteutumista
<p>5. Vastustettava kehityskulku Vastustamme tavoitteidemme vastaisia pyrkimyksiä, kuten porvarilliseen omistusoikeuteen pohjautuvaa valtaa.</p>	Vastustamme pääoman vaikutusvallan kasvattamista	Vastustamme hyvinvointi-yhteiskuntaa purkavaa uusliberalismia.	Vastustamme kulutusyhteiskuntaa, joka tuhoaa ympäristöämme sekä epätasa-arvoa kaikissa muodoissaan.
<p>6. Vastustajat Pyrkimyksiämme vastustaa erityisesti porvarilliset puolueet, mutta myös kommunistit.</p>	Pyrkimyksiämme vastustaa omia oikeuksiaan ajava ylikansallinen porvaristo.	Pyrkimyksiämme vastustavat uusliberalistit	Pyrkimyksiämme vastustaa luontoa tuhoava lyhytnäköinen tuotanto, kulutus ja politiikka.
<p>7. Tavoiteaikataulu Tavoitteemme toteutuu asteittain ja lineaarisesti. Yhteiskunnan kehittyessä demokratia laajenee ja yhteiskuntajärjestelmä muuttuu demokraattiseksi sosialismiksi.</p>	Kehitys jatkuu samanlaisena. Sosiaalidemokraattien uudistus-politiikka tulee jatkumaan lineaarisesti toteuttamalla myös taloudellinen demokratia	Tulevaisuuteen pitää varustautua kehittämällä ratkaisuvaihtoehtoja sosiaalidemokraattisten arvojen mukaisesti	Tavoitteenamme on ekologisesti ja sosiaalisesti tasapainoinen yhteiskunta. Vihreä yhteiskunta toteutuu askel askeleelta parlamentaarisesti ja kansainvälisellä yhteistyöllä.

1965–1972) ja sitä seurannut ”jatkuvuuskertomus” (1973–1978). Kolmannen sarakkeen sosialidemokraattien viimeisestä periaateohjelmakeskustelusta pelkistetyn kertomuksen olen nimennyt ”katkoskertomukseksi”. Vihreiden kertomukset ovat oikeanpuoleisessa sarakkeessa

Socialidemokraattien aikaisemmissa kertomuksissa ja vihreiden kertomuksissa on paljon samaa, kun sen sijaan sosialidemokraattien katkoskertomus poikkeaa rajusti muista kertomustyypeistä. Kertomuksia onkin mielenkiintoista verrata modernin ja sen jälkeisten kulttuurien ajatus- ja toimintatapoihin. Tuija Pulkkinen mukaan modernia ajattelu- ja toimintatapaa luonnehti uskomus johonkin ydintotuuteen ja siitä johdettu eskatologia – pelastuskertomus, kun postmodernissa ajattelussa ei näitä elementtejä ole (Pulkkinen 1998, 46–64). Zygmunt Bauman (2002, 39) korostaa, että ennen kaikkea illusioiden särkyminen ja kollektiivisubjektit hajottanut yksilöllistyminen erottaa aiemman raskaan modernin ajattelutavan myöhemmästä notkean modernin tavasta ajatella ja toimia.

Sekä sosialidemokraattien puoluemäärittelyistä vuosina 1965–1978 konstruoidut että vihreiden periaateohjelmien kertomukset muistuttavat selvemmin moderneja kuin sen jälkeisiä ajattelutapoja. Kun sosialidemokraattien aiempien kertomusten ydintotuutena on kyseenalaistamaton usko edistykseen, niin vihreiden ydintotuus on ohittamaton luonnontieteellinen tosiasia, nimittäin ekokatastrofi. Edistysuskon hiivuttua sosialidemokraatit ovat sekä luopuneet tavoitteistaan että ryhtyneet korostamaan yksilöllisyyttä. Esimerkiksi SDP:n viimeisimmässä periaateohjelmassa puhutaan runsaasti puolueen historiasta, toiminnan muuttuneista puitteista ja arvoista. Mitään selkeä yhteiskuntatavoitetta ohjelmassa ei ole. Edistysuskosta on luovuttu samoin kuin työväenluokastakin kollektiivisubjektina (SDP 1999). Sen sijaan vihreiden kaikista periaateohjelmista löytyy ydintotuuteen perustuva eskatologia. Tavoiteltavan yhteiskunnan nimi on muuttunut: ensin se oli ”ekologinen tasapainotalous”, seuraavassa ohjelmassa määritelmää tulkittiin lisää termillä ”vihreä markkinatalous”. Viimeisimmissä ohjelmissa ei tavoiteltavalle yhteiskunnalle ole annettu nimeä, vaan sitä on luonnehdittu ”ekologisesti kestäväksi yhteiskunnaksi”. (VL 1990, 1994, 1998, 2002). Vaikka ihanneyhteiskunnan nimestä on luovuttu, viittaavat ohjelmien poliittiset tavoitteet mieluummin moderniin

kuin sen jälkeisiin ajattelutapoihin. Voimassa olevassa vihreiden ohjelmassa moderniin ajattelutapaa viittaa lisäksi se, että ohjelmassa korostetaan ihmisten vaikutusta maailman muuttamiseen, kun modernin jälkeiset ajattelutavat tyypillisesti korostavat kaiken kaotittisuutta ja sattumanvaraisuutta. Ohjelman keskeinen teema on pelkistetty lauseeseen ”maailma muuttuu, koska sitä muutetaan” (VL 2002).

Georg Henrik von Wright on jakanut modernia yhteiskuntaa luonnehtivat edistyskertomukset kahteen luokkaan. Ensimmäinen luokka korostaa teknologian kehitystä ja tieteen edistystä, kun toinen painottaa yhteiskunnan täydellistymistä. (von Wright 1989, 21.) Vihreä kertomus muistuttaa yhteiskunnan täydellistymiseen uskovaa edistyskertomusta, toisin sanoen se on samantyyppinen kuin kristinuskon ja marxismin edistyskertomus, jonka keskeinen lähtökohta on epäsuotuisa tila (kadotus, kapitalismi, ekokatastrofi), josta ihmisten toiminnalla päästään parempaan elämään. (Tamminen 1994.)

Johtopäätöksiä

Vihreät ovat tuoneet ekologisen ja myös uuden politiikan ulottuvuuden suomalaiseen poliittiseen diskurssiin. Vihreä liitto on siis ennen kaikkea ekologinen puolue, ja ekologiset asiakysymykset ovat puolueen identiteetille keskeisiä. Seuraavaksi tärkeimmät elementit ovat hyvinvointi- ja ihmisoikeuspolitiikka. Näiden kolmen asian painotus puolueohjelmissa on vaihdellut eri aikoina. Vihreän liiton ohjelmista vuonna 1990 laadittu ohjelma painotti eniten ekologiaa kysymyksiä. Ekologismi-ympäristönsuojelu -jatkumolla se sijoittuu ohjelmista eniten ekologismipäähän siksikin, koska siinä malliyhteiskunta on johdettu tiukemmin ekologisista reunaehdoista. Myös vuoden 1994 ohjelmassa käsiteltiin huomattavan paljon ekologiaa reunaehtoja, mutta kahdessa viimeisimmässä ohjelmassa ekologismi on saanut antaa tilaa hyvinvointi- ja ihmisoikeuspolitiikalle. Tosin niissäkin ekologiset reunaehdot ovat keskeisenä lähtökohdana.

Globalisaatiokeskustelun voimistuttua ohjelmissa on ryhdytty painottamaan myös entistä enemmän globaalia vastuuta niin, että suomalaisten vihreiden politiikan maantieteellinen ulottuvuus on kasvanut Suomesta koko maapalloa käsittäväksi. Ensimmäisissä ohjelmissa Suomea pidettiin useas-

ti ainoana mahdollisena ”ulkopoliittisena” ja globaalina toimijana, jonka piti vaikuttaa globaalien oikeudenmukaisuuden toteuttamiseen. Viimeisimmässä ohjelmassa Suomelle ei enää anneta tällaista roolia.

Vihreät eivät kunnioita kovin paljon yksityistä omistusta, vaikka he toisaalta puhuvat markkinatalouden puolesta. Ekspansiivisesti tämä ilmaistiin vuoden 1990 ohjelmassa, jossa todettiin, että ”yksityisen omistusoikeuden sisältöä ja rajoja on voitava muuttaa yhteiskunnan sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden niin vaatiessa” (VL 1990). Yksityistä omistusoikeutta halutaan rajoittaa myös hyvinvointivaltiota rahoittavalla korkealla veroasteella ja ympäristöä suojelevalla tiukalla normiohjauksella.

Perinteisestä vasemmistosta vihreät eroavat siinä, että he painottavat kansalaisyhteiskunnan osuutta hyvinvointipalveluiden tuottajina. Vihreät hyväksyvät myös perinteistä vasemmistoa alttiimmin hyvinvointipalveluiden tuottajaksi muun kuin julkisen vallan. Vihreiden hyvinvointipolitiikan motiivit ovat vasemmistolaisväritteisiä, toisin sanoen pyritään tasa-arvon toteuttamiseen. Tosin vihreässä retoriikassa käsite tasa-arvo on hieman erilainen kuin esimerkiksi sosialidemokratiassa. Sosialidemokraateilla tasa-arvo on kaiken lähtökohta – ydinkertomus, kun taas vihreiden ydinkertomus on ekokatastrofikertomus. Vihreät painottavat sosialidemokraatteja enemmän sukupuolten ja eri väestöryhmien (kuten seksuaalisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien) tasa-arvoa. Toki sosialidemokraattienkin mainitsema tasa-arvokäsitys löytyy vihreiden ohjelmasta, varsinkin kun puhutaan koulutuksesta. Vihreät eivät koskaan ole samaistuneet pluralistis-korporatiiviseen demokraatiakäsitykseen, vaan suosivat tätä enemmän osallistuvaa demokratiaa. Konservatiivisuus – liberaalisuusolottuvuudella vihreät sijoittuvat sen liberaalimpaan päähän, koska he vaativat oikeuksia ja vapauksia koko kansalle ja erityisesti vähemmistöille sekä ovat kriittisiä maanpuolustusta kohtaan. Perinteisistä liberaaleista vihreät erottaa ”uuden yhteisöllisyyden” vaatimukset, kun taas liberaalit korostavat ennen kaikkea yksilön vapauksia.

Vihreä liitto on selvästi reformistinen puolue, jonka ohjelmaretoriikkaa on lähellä modernia tapaa jäsentää maailma. Ohjelmat perustuvat ydinkertomukseen, joka painottaa elämän ekologisia reunaehtoja ja kritisoi kulutuskeskeistä elämäntapaa. Lisäksi vihreiden kertomus hahmottaa moder-

nien kertomusten tapaan parempaa tulevaisuutta. Viimeisimmässä ohjelmassa päämääräyhteiskuntaa ei ole enää nimetty samalla tapaa kuin ensimmäisissä, mutta siltikin ohjelmat voi mieltää modernismivaikutteiseksi, koska niissä on paljon konkreettisia uudistusvaatimuksia ja uskoa ihmisten kykyyn vaikuttaa tulevaisuuteen.

Ferninand Müller – Rommel on tarkastellut eurooppalaisia vihreitä puolueita verraten niiden kehitystä neljän eritasoisen kynnyksen ylittämiseen. Nämä kynnykset ovat: 1) ilmoitus halusta osallistua vaaleihin 2) puolueen virallistaminen 3) puolueen pääsy parlamenttiin ja 4) puolueen pääsy hallitukseen (Müller-Rommel 2002, 3). Kun Vihreä liitto laatii ensimmäistä ohjelmaansa, olivat valitsijayhdistyksistä valitut vihreiden edustajat istuneet eduskunnassa jo viisi vuotta, vaikka puolue virallistettiin vasta samassa kokouksessa kuin ensimmäinen ohjelma hyväksyttiin. Neljättä ohjelmaa laadittaessa puolue oli istunut hallituksessa kolme vuotta, voimassaoleva ohjelma on laadittu puolueen siirtyessä oppositioon. Ohjelmissa näkyy selvästi vakiintumisen merkit muun muassa siinä, että parlamentaariseen demokratiaan suhtaudutaan viimeisimmässä ohjelmassa huomattavasti myönteisemmin kuin ensimmäisessä.

Gayl Talshir (2002) on tehnyt tutkimuksen Saksan ja Britannian vihreiden puolueiden ideologisesta evoluutiosta. Suomen vihreiden ohjelmien kehityksen vertaaminen saksalaiseen muutokseen on antoisaa, koska puolueet ovat ylittäneet mainitut kehityksen kynnykset lähes samanaikaisesti. Ensimmäinen vaihe saksalaisten vihreiden kehityksessä oli vuonna 1977–1981 vallinnut muuntautumisasike. Tuolloin ekologian politiikkaan liittävät ryhmät alkoivat muuntaa kohti yhtenäistä puoluetta. Kun suomalaiset vihreät ryhtyivät tekemään ensimmäistä ohjelmaansa, Saksassa oli tämä vaihe jo lähes sivuutettu. Toisaalta suomalaisten alkuvihreiden kirjo ei ollut niin runsas kuin saksalaisilla aateveljillä. Tämän jälkeen seurasi Saksassa laajentumisvaihe, jolloin konservatiivit irtaantuivat vihreistä, ja puolue jakaantui fundi- ja realloryhmiin. Vihreän liiton ensimmäiset ohjelmat tehtiin suomalaisen fundi-realo -taistelun keskellä. Tuolloin Pekka Sauri nimitti suomalaisia fraktioita kansalaisyhteiskunnan rakentajiksi ja ekokatastrofin torjujiksi (Sauri 1986; Mickelsson 1991, 70). Ekokatastrofin torjujat olivat ensimmäistä ohjelmaa laadittaessa perustaneet oman puolueen, joka kannatti syväekologista linkolalaista äärio-

keistolaista ideologiaa (ks. Linkola 1986). Vuoden 1990 ekologisesti painottunutta ohjelmaa voidaan tulkita vastaukseksi ekokatastrofin torjuijille: haluttiin ikään kuin näyttää, etteivät realovihreät suhtaudu aatteen ekologisen ytimeen yhtään sen kevyemmin kuin fundamentalistitkaan.

Saksassa viimeisin ideologisen evoluution kausi on ollut tiivistymisen ja lujittamisen kausi. Samankaltainen kehitys näkyy myös suomalaisten vihreiden ohjelmissa ja nimenomaan kansalaisyht-

teiskunnan rakentajien voittona. Syväekologisesti tulkitut painotukset ovat poistuneet ohjelmista, ja tilalle on tullut enemmän kansalaisyhteiskunnan rakentajien elämäntavan muutosta korostavia esityksiä. Tosin viimeisimmästä ohjelmasta tämäkään tendenssi ei ole enää yhtä voimakas kuin aiemmin, koska ohjelmassa saavat elämäntapapainotusten kustannuksella tilaa globalisaatiokehityksen analysointi ja eri väestöryhmien tasa-arvopyrkimykset.

LÄHTEET

Vihreän liiton ohjelmat

- VL 1988. Vihreän liiton yleisohjelma ja menettelytapajulistus, Vihreä liitto 1988.
 VL 1990. Vihreän liiton ohjelma, Vihreä liitto 1990.
 VL 1994. Vihreä ohjelma, Vihreä liitto 1994.
 VL 1994. Vihreän liiton periaateohjelma Vihreä liitto 1998.
 VL 2002. Vihreän liiton periaateohjelma, Vihreä liitto 2002.

Kirjallisuus

- Alasuutari, Pertti. 1994. *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Alker, Hayward R ja David Sylvan. 1994. Kuinka diskursusanalyysi voi edesauttaa politiikkatieteen kehittymistä?, suomentanut Heikki Patomäki. *Kosmopolis* 24:3, 5–26.
- Bauman, Zygmunt. 2002. *Notkea moderni*. Suomentanut Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino.
- Burke, Kenneth. 1950. *A Rhetoric of Motives*. New York: Prentice-Hall.
- Dobson, Andrew. 1990. *Green political Thought. An Introduction*. Second impression London: HarperCollinsAcademic.
- Dryzek, John S. 2000. *Deliberative Democracy and Beyond. Liberals, Critics, Constetations*. Oxford: Oxford University Press.
- Dunleavy, Patric ja Brandan O’Leary. 1987. *Theories of the State. The Politics on Liberal Democracy*. London: Macmillan.
- Helander, Voitto. 2003. *Vallantavoittelijan muutokuva. Analyysi vuoden 2000 kunnallisvaalien ehdokkaista*. KuntaSuomi 2004 – tutkimuksia nro 40. Helsinki: Åbo Akademi – Suomen Kuntaliitto.
- Held, David. 1987. *Models of Demoracy*. Oxford: Polity Press.
- Konttinen, Annamari, Dunlap, Riley E. ja Sari Aarnio. 2003. *Suomalaisten omat puolueet. Luottamuksen vaikuttamisen ja samaistumisen kysymyksiä*. Turun yliopisto, sosiologian laitos. Sosiologian tutkimuksia A 26.
- Hellsten, Villiina ja Tuomo Martikainen. 2001. *Nuoret ja uusi politiikka*. Tutkimus pääkaupunkiseudun nuorten poliittisista suuntauksista. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2001:3.
- Linkola, Pentti. 1986. *Vihreän liikkeen tavoiteohjelma*. Järvenpää.
- Majander, Mikko. 2000. Yrjö-Koskisen suuri kertomus Suomen kansan historiasta – Postmoderni luenta. Kirjas-
 Pauli Kettunen, Auli Kultanen ja Timo Soikkanen (toim.), *Jäljillä – Kirjoituksia historian ongelmista (Jorma Kalelan 60-vuotisjuhlakirja) osa I.*. Turku: Kirja-Aurora.
- Mickelsson, Rauli. 1991. Puoluekentän radikaalin laidan muutos 1980-luvulla – Vihreän liikkeen ja Vasemmistoliiton järjestäytymiskeskustelujen tarkastelua. Pro gradu tutkielma, Turun yliopiston valtio-opin laitos.
- Mickelsson, Rauli. 1999. *Samanlaiset ja erilaiset puolueet. Retoriikka- ja diskursusanalyttinen tutkimus kokoomuslaisten ja sosialidemokraattien jäsenlehdissä ilmaisevista käsityksistä omista puolueistaan vuosina 1965–1995*. Turku: Annales Universitas Turkuensis sarja C osa 153.
- Mickelsson, Rauli. 2001. Sosialidemokraattien kertomukset. SDP:n vuonna 1999 hyväksytyt periaateohjelmaa edeltänyt keskustelu kertomusanalyysin valossa. *Politiikka* 44:1, 31–47.
- Mouffe, Chantal. 1996. Democracy, Power and the ”Political” . Kirjassa Benhabib, Sheila (toim.), *Democracy and difference. Contesting the Boundaries of the Political*. Princeton (N.J.): Princeton U.P, 245–254.
- Müller-Rommel, Ferninand. 2002. 1: The Lifespan and the Political Perfomance of Green Parties in Western Europe. *Environmental Politics* 11:1.
- Neumann, Iver B. 1995. Kollektiivin identiteetin muodostus ja toiseus kansainvälisten suhteiden teoriassa. *Kosmopolis* 25:4, 5–22.
- Palonen, Kari. 1993a. Introduction: from policy and polity to politicking and politization. Teoksessa Palonen, Kari ja Tuija Parvikko (toim.), *Reading the Political. Exploring the Margins of Politics*. Tampere: The Finnish Political Science Association, 6–16.
- Palonen, Kari. 1993b. *Politikointi, politisointi, politiikka. Tulkinta politiikan ajatusmuodon pelikielikaikailoista*. Jyväskylä: Opetusmoniste n:o 1.
- Patomäki, Heikki. 1996. Poliittisen osallistumisen etiikka. *Politiikka* 38:1, 14–30.
- Pulkkinen, Tuija. 1998. *Postmoderni politiikan filosofia*. Tampere: Gaudeamus.
- Ricoeur, Paul. 1983. *Time and narrative, volume 1*. englan-

- niksi kääntäneet Katheleen Mc Laughlin ja David Pellaur. London: The University of Chicago Press.
- Sauri, Pekka. 1986. *Kansalaisyhteiskunnan rakentajat ja ekokatastrofin torjujat*. Lehtiartikkeli, Vihreä Lanka 47/1986.
- SDP. 1999. *Sosiaalidemokratian periaatteet*. Hyväksytty XXXVIII puoluekokouksessa Turussa.
- Setälä, Maija. 2003. *Demokratian arvo, teorit, käytännöt ja mahdollisuudet*. Helsinki: Gaudeamus.
- Summa, Hilikka. 1996. Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan: Burke, Perelman ja Toulmin. Kirjassa Palonen, Kari ja Hilikka Summa (toim.), *Pelkkää retoriikka*. Tampere, 51–84.
- Talshir, Gayl. 2002. *The Political Ideology of Green Parties. From the Politics of Nature to redefining the Nature on Politics*. Palgrave MacMillan.
- Tamminen, Tapio. 1994. *Edistyksen myytti, kertomus modernin yhteiskunnan kulttuurisesta paradigmasta*. Tampere: Suomen antropologinen seura.
- Ware, Alan. 1996. *Political Parties and Party Systems*. New York: Oxford University Press.
- White, Hayden. 1978. *Topics of Discourse*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- White, Hayden. 1990. *Metahistory. The Imagination in Nineteenth-Century Europe. Seventh printing*. London: The John Hopkins University Press.
- von Wright, Georg Henrik. 1989. Edistyksen myytti (puheenvuoro keskusteluun modernista) *Tiede & Edistys* 1/89, 6–26.
- Zilliacus, Kim O. K. 2001. "New Politics" in Finland: The Green and the Left Wing in the 1990s. *West European Politics* 24:1, 27–54.